

Verboden vruchten in de hemelse Helstraat

Maastricht genoot eeuwenlang een grote faam als vestingstad. De stadsmuren en de vaak ver vooruit geschoven verdedigingswerken maakten de stad tot een waar fort. In 1567 werd de weerbaarheid nog verhoogd, toen er op last van landvoogdes Margaretha van Parma een garnizoen werd gelegerd. Dit besluit zou, ook economisch gezien, grote gevolgen hebben voor de stad.

Vanaf 1567 tot 1867, het jaar van de opheffing van de vesting, bleven honderden en soms zelfs duizenden soldaten binnen de stad gekazerneerd. Deze militairen, die het 'Bolwerk der Nederlanden' dienden te beschermen tegen vijandelijke troepen, zorgden niet alleen voor veiligheid, maar ook voor de nodige inkomsten. Zij lieten door de eeuwen heen bij menig neringdoende en middenstander de kassa aardig rinkelen. Er waren echter twee bedrijfstakken die bovenmatig profiteerden van de aanwezigheid van het soldatenvolk, namelijk de kroegen en de zogenaamde 'publieke huizen', waar dames van lichte zeden hun diensten aanboden. Over twee van deze huizen in de negentiende eeuw handelt deze bijdrage.

Een straat die op dat gebied een reputatie had hoog te houden, was de Helstraat, thans Sint Bernardusstraat. In 1865 werd daar het pand met het huidige nummer 31 bewoond door de weduwe Dumoulin en tien jonge dames, terwijl op nummer 39 een zekere Van Roy de 'publieke huishouding' voerde. Ofschoon er in de Helstraat in die tijd nog andere dames van lichte zeden emplooi vonden, concentreerden we ons op deze twee met naam genoemde 'huizen'.

Nu in de boekhandel

Nu in de boekhandel en bij het RHCL: een selectie uit de sprokkels, die sedert 1992 in de Maaspost zijn verschenen

Groot Verhalenboek van Maastricht

Sprokkels uit het archief

Walburg Pers/Regionaal Historisch Centrum Limburg. 50 sprokkels in 228 pagina's, rijk geïllustreerd, prijs: 19,50 euro.

De Helstraat rond 1900. In het pand met het ronde uithangbord woonde Madame Dumoulin. In het laatste huis bij de Helpoort was Van Roy met zijn meisjes gehuisvest.

Zoals onder concurrenten wel vaker het geval is, bestond tussen beide ondernemingen een grote rivaliteit en animositeit: de vraag was groot, het aanbod echter ook. Op allerlei manieren trachtten de 'huizen' elkaar de klanten af te troggelen. Daarbij deinsde men er niet voor terug om wilde verhalen over de concurrentie in de wereld te brengen of zelfs de politie in te schakelen. Zo

klaagde de 'hoerenmadam' Dumoulin haar collega Van Roy aan bij de politie wegens het in dienst hebben van een minderjarig meisje. Van Roy verdedigde zich tegen deze beschuldiging in de volgende brief aan de commissaris van politie:

'Maastricht, de 15e februari 1865. Aan de weledele heer Commissaris van Politie. Weledele heer, Wanneer men eenmaal in zijn karakter verkracht en in het belangen benadeeld is, tracht men zich in het vervolg hiervan vrij te waren en toch zijn er omstandigheden, welke door vijandelijke toedracht deze of gene verder benadelen willen. Nooit of nimmer ben ik oorzaak geweest, alhoewel in mijn betrekking van publieke huishouding, om de minste aanleiding gegeven te hebben tot storen der rust van stad of den lande. Zulks moet vooraf gezegd zijn en nu tot het daadzakelijke. Het schijnt als zou ik aangezicht wezen om een minderjarig meisje huisvesting te hebben verleend, en wel volgens zeggen ene genoemde Kaatje Pepers, en dat deze ongegronde aanklacht geschied zou zijn door zekere E. Dumoulin, een mijner buurvrouwen, die

zeker niet dulden kan dat een ander leeft. In alle geval neem ik niet op mij derzelver bedoeeling te schatten, alleen, weledele heer, laat ik de volgende denkwijze aan uw advies over. Ik vraag dan, wie zou wel in onze hoedanigheid van publieke huishouding minderjarige meisjes aanlokken ik danwel madam E. Dumoulin, welke er recht voor uitkomt dat zij geen toezicht van politie schuwt. Ten bewijze 3 door dit huis afgegeven adreskaartjes welke hierbij ingesloten zijn en die bij honderden konden verzameld worden. Ik laat also die valse voorgevens ter uwer bedenking over en twijfel geenszins, u.e. heer, of uw onpartijdigheid en rechtschapenheid zal ieder onbevooroordeeld gunst laten genieten. Met de meeste hoogachting, uw onderdanige dienaar, P.J. van Roy.'

De in de brief vermelde

adreskaartjes zijn nog bewaard gebleven. Wat opvalt is dat het kaartje niet met zoveel woorden de 'bedrijfstak' vermeldt. Een goede beschouwer ziet echter genoeg: een vrouw staat uitnodigend in een half geopende deur, terwijl achter de ramen duidelijk de hoofden van vrouwen zichtbaar zijn. Zelfs in de sierlijke krullen rond de naam 'Maastricht' zijn symbolen verborgen die voor zich spreken!

Hoe het geschil tussen beide 'clubs' is afgelopen, is helaas niet bekend. Zeker is echter dat de branche een gevoelige klap opliep door het Koninklijk Besluit van 29 mei 1867, waarbij de Vesting Maastricht werd opgeheven. Naast de sloop van de vestingwerken betekende dit ook het verdwijnen van een groot gedeelte van het garnizoen. En minder mannen bete-

kende nu eenmaal minder werk. De weduwe Dumoulin hield het datzelfde jaar reeds voor gezien en stopte haar nering, maar Van Roy ging door: tussen 1860 en 1880 was hij de werkgever van 65 publieke vrouwen.

De naam Helstraat riep nog lange tijd associaties op met meisjes van plezier en was synoniem voor zedeloos tijdverdrif. Wellicht was dit de reden waarom het stadsbestuur in 1926 de naam wijzigde in Sint Bernardusstraat. Zo klaarde burgemeester Van Oppen een klus die tot dan toe zelfs voor God onmogelijk was: met één hamerslag veranderde hij de Hel in de Hemel, althans op papier. Voor menig een zal de Helstraat ook voordien een oord zijn geweest van hemelse geneugten!

Het gewraakte visitekaartje van Madame Dumoulin.

Meer sprokkels uit het archief

Vlak na Carnaval verschijnt het tweede en tevens laatste deel van het Groot Verhalenboek van Maastricht. Opnieuw een selectie uit de zogenaamde 'archiefsprokkels': stukjes die van 1992 tot heden in 'De Maaspost' zijn verschenen. De auteurs zijn medewerkers, oud-medewerkers en vrijwilligers van het Regionaal Historisch Centrum Limburg.

Het boek wordt uitgegeven door Uitgeversmaatschappij Walburg Pers in samenwerking met het Regionaal Historisch Centrum Limburg (RHCL). De boekpresentatie vindt plaats op vrijdagmiddag 4 maart 2011 om 15.30 uur in het auditorium van het RHCL te Maastricht.

Groot Verhalenboek van Maastricht (II). Meer sprokkels uit het archief, Uitgeversmaat-

schappij Walburg Pers, rijk geïllustreerd in kleur en zwart-wit, genaaid gebonden, ISBN 978.90.5730.705.8, prijs € 19,50 - 240 pagina's.

Met bijdragen van Rolf Hackeng (ook redactie), Régis de la Haye, Willemien Schouten, Jo Boetsen, Kees Schutgens, Frans Roebroeks, Carl Andreas, W.E.S.L. Keijser-Schuurman, Ingrid M.H. Evers, Frank Hovens, Willibrord Rutten, Max Wijnen en Eric Scheepers.

Het hiernaast afgedrukte verhaal over de concurrentie tussen twee bordelen in de Helstraat in 1865 is een van de verhalen uit het nieuwe boek (pp. 134-136). Het werd geschreven door Frans Roebroeks en is oorspronkelijk als archiefsprokkel verschenen in de Maaspost van 30 juni 1993.

Archiefsprokkels

De vaste rubriek 'Archiefsprokkels' wordt verzorgd door medewerkers van het Historisch Centrum Limburg. Elke twee weken een hele pagi-

na met een nieuw verhaal, opgediept uit de archieven van Maastricht.

Eerder verschenen sprokkels kunt u nog eens nalezen op

www.rhcl.nl.

Historisch Centrum Limburg, Sint Pieterstraat 7, 6211 JM Maastricht, tel. 043 - 328 55 00, info@rhcl.nl

historisch
centrum
 limburg